

УДК 378.091.214:373.2:004

THE AUTHOR'S EDUCATIONAL DISCIPLINE "PEDAGOGICAL SUPPORT OF PRESCHOOL CHILDHOOD" IN THE CONTEXT OF THE PROBLEM OF UPDATING EDUCATIONAL COMPONENTS AND INFORMATION-COMMUNICATION TRANSFORMATION OF THE CONTENT OF EDUCATION

АВТОРСЬКА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДОШКІЛЬНОГО ДИТИНСТВА» В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМИ ОНОВЛЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Ганна Біличенко

кандидат педагогічних наук, доцент,
E-mail: annasidid1@gmail.com
ORCID 0000-0002-4288-2721
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Hanna Bilychenko

Ph. D. in Pedagogy, Associate Professor,
E-mail: annasidid1@gmail.com
ORCID 0000-0002-4288-2721
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

Олена Міхеєва

старший викладач,
E-mail: mixeeva_olena@ukr.net
ORCID 0000-0001-9949-1118
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Olena Mikhieieva

Senior Lecturer,
E-mail: mixeeva_olena@ukr.net
ORCID 0000-0001-9949-1118
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

ABSTRACT

The article is devoted to the problem of improving the quality of higher pedagogical education and the formation of personal and professional competences of the future specialist of preschool education through the implementation of the author's program "Pedagogical Support of Preschool Childhood". The relevance of the problem is determined by the need to optimize the design of the content of education and the definition of technologies for its implementation; the correlation of this content with the logic of the goals and tasks of professional training and acquisition of relevant competences; the expediency of the development and experimental approval of the author's educational courses; the determination of the peculiarities of using the potential of information and communication technologies in their teaching. The article highlights the criteria according to which the author's programs of higher education are created: the consideration of the content and requirements of the state standard of higher education; the determination of the author's idea by the relevance of the problem; the provision of optimal means of implementing the author's idea; the presence of problems and a certain degree of contradiction in the content of the educational material; the compliance with the requirements of novelty, creativity, and pedagogical value. The structural components of the author's program are presented. The content of the author's educational manual is characterized, which presents the most relevant aspects of the problem in a polemical form, reflecting a holistic system of transmission of relevant knowledge. The educational possibilities of using

information and communication technologies as an effective factor in the educational and professional activities of the subjects of the educational process when studying the author's course "Pedagogical Support of Preschool Childhood" are outlined.

Key words: *author's educational program, pedagogical support for preschool childhood, optimization of the content of education, polemical-problematic method of transmission of knowledge, information and communication transformation of education, author's educational manual, educational opportunities of author's course.*

Актуальність теми. Сучасні процеси модернізації вищої освіти, забезпечення її демократичних і гуманістичних засад, якості навчання, актуалізують пошуки у напрямку концептуальних та методичних змін його змісту, приведення освітніх компонентів у відповідність до вимог і викликів часу. Складність здійснення освітнього процесу у сучасній соціокультурній ситуації, необхідність подолання та компенсації найскладніших умов сьогодення потребують більш широкого світобачення, гнучкості, креативності, мобільності з боку майбутніх педагогів, якщо вони націлені на адекватне та успішне виконання професійних обов'язків та завдань. Навчання та професійна діяльність майбутніх фахівців розгортається і буде розгортатися в умовах інформаційно-комунікаційного середовища, поширення цифрової освіти. Інформаційна та комунікативна компетенції є одними з ключових, що забезпечують адекватну адаптацію та оптимальну самореалізацію особистості у сучасному світі.

Правові та нормативні документи підкреслюють необхідність реалізації новітніх технологій як пріоритетного стратегічного напрямку у трансформації змістової і діяльнісної складової освітнього процесу (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки, 2021).

Проте, стрімке входження у відкрите інформаційне суспільство з його необмеженими і різноплановими можливостями потребує всеосяжної уваги до збереження культури освіти, бо «інформаційність», на жаль, поглинає все більше і більше її інтелектуально-мовленнєву та комунікативну складові. Отже, набуває гострої актуальності питання оптимального та адекватного використання новітніх освітніх технологій та інформаційно-комунікаційних засобів в навчально-професійному процесі вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підвищення якості вищої педагогічної освіти, становлення особистісної та фахової компетентності майбутнього педагога є джерелом багатьох наукових розвідок як українських так і зарубіжних дослідників (Г. Беленька, В. Бондар, Є. Бондаревська, Н. Волкова, І. Зязюн, Н. Кузьміна, В. Лозова, О. Пометун, О. Пехота, В. Ортинський, Г. Шевченко та ін.). Предметом наукових дискусій є:

– проектування змісту освіти, визначення технологій його реалізації (Гарасимів Т., 2021; Мерлюк І.А., 2020);

– співвіднесення змісту освіти з логікою цілей та завдань фахової підготовки та надбання відповідних компетентностей (Біличенко Г.В., Міхеєва О.І., 2023; Грицик Н.В., Скорик Т.В., 2021);

– відбір та обґрунтування інформаційно-знаннєвої складової навчального матеріалу (Головко М. Б., Міхеєва О. І., 2014; Фурман А., 2020);

– доцільність використання певних технологій та моделей відтворення наукової інформації в освітніх компонентах, робочих програмах тощо (Волкова Н.П., 2023; Круглов В. В., Терещенко Д. А., 2022);

– можливість розробки та експериментальної апробації авторських навчальних курсів та особливості використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у їх викладанні (Біличенко Г.В., Міхеєва О.І., 2023; Волкова Н.П., 2023; Головка М. Б., Міхеєва О. І., 2014; Priyadarshini P., Abhilash P., 2022; Піроженко Т. О., 2006).

Використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема мультимедійних засобів в освітній практиці середньої та вищої школи досліджується сучасними науковцями та практиками досить плідно та ґрунтовно (В. Биков, І. Богданова, О. Вознюк, Л. Гаврилова Р. Гуревич, М. Козяр, Г. Коваль, Т. Носенко, Д. Чернілевський, І. Хижняк та ін.).

Сучасний науковий простір активно поповнюється та оперує такими поняттями, як «цифрова культура», «цифрова компетентність», «цифрова грамотність». Навіть відгалужується самостійна педагогічна гілка – цифрова педагогіка як наука про використання електронних елементів у навчальному процесі з метою удосконалення або зміни освітянського досвіду, що повинно призвести до трансформації викладання та навчання. Разом з тим виокремлюється поняття «цифрова культура педагога», як уміння працювати із сучасною цифровою технікою і володіти сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями (Гаврилова Л. Г., Топольник Я. В., 2017).

Огляд наукових джерел дозволяє:

– виявити як позитивні тенденції цифрової ідеології, так і певні негативні (на що звертає увагу наукова спільнота та педагоги-практики) (Гаврилова Л.Г., Топольник Я.В., 2017);

– зрозуміти, що цифрова культура виокремлює нові цінності та смисли буття особистості та може слугувати опозицією до гуманістичної освіти (Гаврилова Л.Г., Топольник Я.В., 2017);

– варіювати форму опанування знаннями, змінюючи деякі смислові аспекти його змісту, репрезентативні можливості та засоби застосування (Волкова Н.П., 2023; Грицик Н.В., Скорик Т.В., 2021);

– детермінувати протиріччя між швидкоплинними процесами зростання обсягу професійних знань і існуючими традиційними (класичними) підходами у викладанні гуманітарних дисциплін (Гарасимів Т., 2021; Круглов В.В., Терещенко Д.А., 2022);

– визначити, що результати впливу глобальної інформатизації на інтелектуально-емоційні та морально-комунікативні особистісні характеристики майбутнього фахівця є недостатньо досліджені (Мосійчук Л.М., 2015; Біличенко Г.В., Міхеєва О.І., 2023; Волкова Н.П., 2023).

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Розкрити можливості авторської навчальної дисципліни «Педагогічний супровід дошкільного дитинства» у системі професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти у контексті проблеми оновлення освітніх компонентів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналіз наукової літератури та власні

роздуми обумовили виокремлення значимих характеристик успішної педагогічної діяльності: знати, як діяти у складних, швидкоплинних, неоднозначних та іноді суперечливих обставинах суб'єктивної проблемності; вміти вибирати відповідні алгоритми дій, приймати адекватно рішення та, спираючись на власний досвід та закономірності педагогічної майстерності, ефективно реалізовувати їх. У даному контексті значущим чинником оволодіння відповідними компетентностями є як зміст навчання, так і забезпечення розмаїття засобів навчальної взаємодії.

Знанієва база вищої педагогічної освіти представлена комплексом загальних, професійних та спеціальних дисциплін освітньої програми, що відповідає державним нормативним документам. Разом з тим, є цілком закономірною необхідність створення, обґрунтування та апробації авторських навчальних програм, що інтерпретують та адаптують сучасні вимоги до якості підготовки фахівців.

Авторські програми, на наш погляд, повинні відповідати наступним критеріям:

- врахування змісту та вимог державного стандарту вищої освіти (з можливістю використання іншої логіки моделювання освітнього змісту та презентації власної позиції інтерпретації тих чи інших явищ;

- детермінація авторської ідеї актуальністю проблеми та оригінальністю її обґрунтування (безумовно, на засадах реалізації загальноновизнаних принципів навчання);

- забезпечення оптимальних засобів реалізації авторського задуму та освітньої мети у навчально-творчій взаємодії суб'єктів навчання;

- наявність у змісті навчального матеріалу проблемності та певної доли суперечливості (що забезпечує уміння обмірковувати професійні проблеми та аргументувати власні позиції);

- відповідність вимогам новизни, креативності та педагогічної цінності;

- оптимальність співвідношення сучасних інноваційних та класичних педагогічних технологій у формах організації, методах навчання та оцінки якості очікуваних результатів (що дозволяє поєднати особливості педагогічної позиції викладача з метою його освітньої діяльності та конкретними умовами навчального процесу);

- створення освітнього простору розвитку мотивації до творчого пізнання, позитивного ставлення до цінностей і сенсів майбутньої професії та розуміння необхідності постійного професійного удосконалення.

За традицією, на педагогічному факультеті ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» ведеться ефективний пошук можливостей оптимізації підготовки фахівців дошкільної освіти на засадах провідних ідей особистісно орієнтованого, культурологічного, аксіологічного, інтегрованого, синергетичного, компетентнісного підходів до організації системи навчання та систематизації освітніх компонентів.

Вже більше десяти років на факультеті викладається авторська дисципліна «Педагогічний супровід дошкільного дитинства» (освітня програма підготовки бакалаврів). Зміст авторської програми побудовано на результатах аналізу відповідних аспектів проблеми у контексті гуманітарного наукового дискурсу,

власних авторських поглядів, власних наукових розвідок та власного педагогічного досвіду.

Визначимо структурні компоненти авторської програми «Педагогічний супровід дошкільного дитинства»:

- інформаційно-знаннєвий (сукупність переосмислених або новітніх наукових знань);
- емоційно-творчий (наповнення процесів спілкування, переживань, самоосвіти, творчої діяльності відповідним дискурсом);
- професійно-діяльнісний (спрямовано на оволодіння технологіями реалізації концептуальних ідей парадигми педагогічного супроводу в практиці педагогічної діяльності).

Акцентуємо, що створення програми базувалося на провідних принципах навчання: професійної спрямованості, послідовності, систематичності, діалогічності, індивідуалізації тощо.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогічний супровід дошкільного дитинства» є формування у студентів цілісної системи поглядів на проблему педагогічного супроводу в контексті підходів гуманістичної психології щодо проблеми розвитку особистості та надбання знань про сутність ідеології супроводу, як комплексного методу, що забезпечує створення умов для вибору оптимальних рішень у різних ситуаціях життєвого вибору; залучення до створення оригінальних методик діагностики особливостей розвитку дошкільників та вибудовування індивідуальних освітніх програм педагогічного супроводу.

Завдання вивчення курсу на сьогодні відповідають змісту інтегральної, загальної та спеціальних компетентностей державного стандарту вищої педагогічної освіти (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки, 2021), що відображено в робочій програмі та силабусі авторської дисципліни. Цей зміст конкретизовано нами у різних формах навчальної взаємодії. Для кращого розуміння студентами своєрідності навчального предмету та сенсу авторського задуму нами додатково конкретизовані наступні компетентності:

загальні:

- обізнаність стосовно виникнення та розвитку поняття «дитинство»;
- поінформованість в історико-культурній своєрідності змісту поняття «дитинство»;
- розуміння категоріальних та соціальних ознак дитячої субкультури;
- розуміння сутності поняття «екологія» дитинства;
- обізнаність щодо психологічних та соціально-педагогічних особливостей раннього та дошкільного дитинства;
- інформованість щодо основних напрямів, завдань та принципів педагогічного супроводу;
- усвідомлення сутнісних характеристик концепції педагогічного супроводу розвитку дитини дошкільного віку;

спеціальні:

- вміння визначати дошкільне дитинство як психологічний та соціально-педагогічний феномен;
- вміння співвідносити психологічні особливості кожного вікового періоду дошкільного дитинства із завданнями розвитку та педагогічного супроводу;

– вміння аналізувати педагогічні концепції, виокремлюючи в них ідеї педагогічного супроводу;

– здібність моделювати елементи технологій педагогічного супроводу розвитку дитини-дошкільника;

– здібність проектувати умови створення служби супроводу в ЗДО.

Очікувані результати навчання: сформованість системи поглядів на проблему педагогічного супроводу в контексті порівняння педагогічних концепцій; готовність до моделювання технологій педагогічного супроводу розвитку дитини-дошкільника та планування його індивідуального супроводу з урахуванням психологічних та соціально-педагогічних особливостей.

Реалізація змісту програми даної навчальної дисципліни створює можливості для філософського осмислення феномену дитинства. Використання елементів діалогової технології дозволяє організувати проблемно-діалогічне обговорення проблеми, яка знаходиться у точці перетинання результатів різних досліджень, що мають антропологічну та гуманітарну спрямованість: психології, педагогіки, психіатрії, психоаналізу, етнографії, лінгвістики, мистецтвознавства, історичної науки, права, філософії, соціології. Тематика та зміст практичних занять, завдань для самостійної роботи спрямовані перш за все на формування педагогічного світогляду студентів, навчання можливостям обґрунтованого вибору педагогічних цінностей та їх реалізації у множинності педагогічних ситуацій. Класифікація та інтерпретація роздумів про феномен дитинства, ретроспективний аналіз реалій власного дитинства, можливості співвіднесення методології педагогічного супроводу з реальними педагогічними технологіями – дані критерії слугують основою успішного вивчення цього авторського курсу.

Зміст курсу (як його теоретичні, так і практичні аспекти) викладено в авторському навчальному посібнику «Педагогічний супровід дошкільного дитинства», що висвітлює у полемічній формі найбільш актуальні проблеми взаємодії світу дорослих із світом дітей дошкільного віку (Головко М.Б., Міхеєва О.І., 2021).

Матеріали навчального посібника представлено різнопланово: аналіз теоретичних аспектів проблеми, що обґрунтовує авторську концептуальну позицію, яку підтверджують результати особистісних і професійних спостережень, дослідно-експериментальної роботи, доцільно підібраний ілюстративний матеріал.

Акцентуємо увагу, що саме змістовне наповнення авторського навчального посібника забезпечує ситуацію синергетичної взаємодії суб'єктів освітнього процесу (у даному випадку: викладач – студент, викладач – студент – діти, студент – діти, студент – батьки, тощо) в умовах або аудиторного, або дистанційного навчання. Створення та використання навчального посібника відображає цілісну систему трансляції відповідних знань, складовими якої є окремі текстові конструкти (розділи та підрозділи), що об'єднані єдиною метою (формування у студентів відповідних компетентностей) та презентують основні смислові категорії обговорення проблеми:

– *феномен дитинства в науковому просторі* (категорія «дитинство»: історія та сучасність, концептуальні підходи; світ дошкільного дитинства: буття, особливості, досягнення, виклики);

– *педагогічний супровід дошкільного дитинства як світоглядна позиція* (поняття педагогічного супроводу дитинства у контексті особистісно-орієнтованої парадигми освіти; від педагогіки управління до педагогічної підтримки: гуманістичний контекст; науково-методичні засади педагогічного супроводу дитинства);

– *технологічний аспект педагогічного супроводу дошкільного дитинства: методична мозаїка* (можливості реалізації концепції педагогічного супроводу у конкретних освітніх ситуаціях взаємодії вихователя з дитиною дошкільного віку; інтерактивна гра у системі педагогічного супроводу дошкільного дитинства).

Зв'язок між розділами детермінується оригінальною формою викладу навчального матеріалу у вигляді проблемного полілогу з класиками педагогічної науки, з сучасними дослідниками гуманітарного наукового дискурсу, з практиками педагогічної діяльності, з дітьми дошкільного віку, зі студентами.

Вважаємо за необхідне відмітити, що особливості функціонування вищої освіти в сучасних умовах потребують звернути увагу на роль, місце, види, функції та особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання у процесі вивчення авторського курсу «Педагогічний супровід дошкільного дитинства».

Перш за все, звертаємо увагу на освітні можливості використання системи Moodle (аббревіатура словосполучення модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище), як електронного простору ефективного навчання, інтерактивної навчальної взаємодії, контролю рівня засвоєння навчального матеріалу та якості його представленості. Безумовно, використання даної освітньої платформи має певні недоліки, але це не може невілювати її переваг (Бикова В.Ю., Кухаренка В.М., 2008).

Зміст авторського курсу розміщено на даній платформі: ілюстративно-емоційна анотація змісту курсу, робоча програма, силабус, лекційні матеріали з творчими завданнями, методичні рекомендації до підготовки семінарських та практичних занять, завдання для проміжного та підсумкового контролю та повний зміст авторського навчального посібника.

Аналізуючи співвідношення (підкреслюємо, як у процесі аудиторної, так і дистанційної організації освіти) різноманітних форм навчально-професійної діяльності у вищій школі необхідно визначити роль та особливості застосування мультимедійних засобів, що досить повно презентовано у науково-практичному полі (Волкова Н.П., 2018; Гаврилова Л.Г., Топольник Я.В., 2017; Грицик Н.В., Скорик Т.В., 2021.). Узагальнюючи результати цих розвідок, відзначимо найбільш важливі положення, що стали підґрунтям нашого досвіду:

- мультимедійні засоби надають динамізму, гнучкості, посилюють прикладну спрямованість навчання;
- мультимедійні засоби урізноманітнюють форми подання інформації;
- мультимедійні засоби породжують ефект присутності;
- мультимедійні засоби мають широкі можливості для діалогізації та інтерактивної взаємодії студента з інформацією;
- мультимедійні засоби забезпечують зворотний зв'язок та поширюють поле самостійного пошуку;

- мультимедійні засоби актуалізують аналітико-порівняльні можливості студентів під час сприйняття та опрацювання інформації;
- мультимедійні засоби емоційно розвантажують освітній процес;
- мультимедійні засоби подають інформацію у структурованій та компактній формі.

При доборі мультимедійних засобів було враховано специфіку дисципліни, оскільки вона не вкладається у чіткі межі будь-якої статусної науки. Це інтегрований, міждисциплінарний курс, сутнісне ядро якого становить світ дитинства у всіх його надзвичайних проявах, як мінливий та таємний, динамічний та ціннісний феномен. Як відомо, мультимедійні засоби об'єднують текст, звук, відеозображення, графічні зображення, анімацію (в одному цифровому поданні взаємодіють аудіо та візуальні ефекти), що найкращим чином накладалося на специфіку даного навчального курсу і дозволяло оптимізувати освітній процес. Викладання курсу здійснюється за умови реалізації принципу добору проблемного матеріалу, дозволяючи активізувати і когнітивну, і емоційну, і ціннісну сфери особистості студента, співвіднести отриману інформацію з власним досвідом, осмислити й пережити найбільш значущі епізоди змістової складової навчальної дисципліни. Мультимедійні засоби добиралися таким чином, щоб поєднувати їх лінійне використання з розгалуженим і багатовекторним, причому доля останнього мала бути більшою.

Очевидно, що використання мультимедійних засобів вдосконалює та урізноманітнює процес викладання, разом з цим, розуміємо, що вони не можуть замінити класичні форми і засоби освіти: особистий контакт і взаємодію викладача та студента, студента та студента, стикання думок, переконань, переживань, емоцій, ораторське мистецтво педагога та його особистісну харизму.

Особливий контент апробації та впровадження навчального курсу «Педагогічний супровід дошкільного дитинства» (а саме: відсутність даних для порівняння – до і після; некоректність встановлення на сьогодні статистично достовірної кореляції між змістом надбаних студентами компетентностей та змістом компетентностей державного стандарту; неможливість відслідкувати динаміку обізнаності у проблемі та ставлення до проблеми студентів контрольних та експериментальних груп – дисципліна викладалась для всіх студентів курсу, відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів, тощо) не дозволяє здійснити якісний кількісний аналіз результатів вивчення даного освітнього компонента. Тому, ми вважаємо за можливе, використовуючи дослідницький підхід методу експертних оцінок (експертами є автори та викладачі навчальної дисципліни) проаналізувати деякі якісні результати.

Підсумковим етапом вивчення навчальної дисципліни «Педагогічний супровід дошкільного дитинства» є виконання студентами індивідуально-творчих проєктів на обрану тему: «Секретний світ дітей у просторі світу дорослих», «Щаслива дитина як мета та результат виховання», «Що зберігається у кишнях дитинства», «Подарунок дитині». Аналіз якості виконання студентами індивідуально-творчих проєктів їх навчально-професійної діяльності, протягом вивчення дисципліни, дозволяє визначити наступні результати:

- розуміння студентами структури та взаємозалежності основних понять дефінітивного ряду супроводжувалося актуалізацією емоційно-ціннісного ставлення до проблемних компонентів змісту курсу;
-

– уміння студентів здійснювати аналіз проблеми загалом та її складових: педагогічних реалій сьогодення, великих постулатів класичної педагогіки, перспективності індивідуальної динаміки особистісного розвитку дитини та системних змін у змісті педагогічного впливу освітніх інституцій;

– зацікавленість та особистісне ставлення до проблематики курсу, високий рівень пізнавальної активності та емоційного захоплення студентів.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Аналіз наукових досліджень, методичних надбань та власного досвіду навчально-професійної діяльності у процесі впровадження авторської дисципліни «Педагогічний супровід дошкільного дитинства» засвідчив, що логічне включення її в зміст освітніх компонентів системи професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти (у сукупності інформаційного, емоційно-особистісного, творчо-технологічного компонентів змісту та доцільного використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій) дозволяє:

– презентувати результати науково-дослідної діяльності авторів програми «Педагогічний супровід дошкільного дитинства» крізь призму власного професійного досвіду, власних світоглядних позицій, власної освітньої філософії;

– інтерпретувати зміст державних освітніх стандартів до протиріч та складнощів освітнього простору сьогодення;

– встановити суб'єкт-суб'єктну навчально-професійну взаємодію в діаді викладач-студент на засадах актуалізації особистісного досвіду дитячих вражень і хвилювань студентів;

– оптимізувати процес становлення власного гуманістичного педагогічного світогляду студентів як результату об'єднання класичних педагогічних ідей, сучасних інноваційних підходів, осмислення власного особистісного та навчального досвіду.

Впровадження авторської навчальної дисципліни «Педагогічний супровід дошкільного дитинства» сприяє формуванню інтегральній, загальних та спеціальних компетентностей та перетворення їх в компоненти педагогічної майстерності у студентів.

Перспективами подальшого дослідження має бути вивчення організаційно-методичних основ створення і використання електронного журналу як засобу презентації особистісних досягнень майбутніх фахівців дошкільної освіти.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Priyadarshini P., Abhilash P.C. Rethinking of higher education institutions as complex adaptive systems for enabling sustainability governance. *Journal of Cleaner Production*. 2022. № 359. P. 132083

Біличенко Г.В., Міхеєва О.І. Авторські навчальні курси в системі розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 16 – 18 березня 2023 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. 1162с. С 647-649.

Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навч.-мет. посіб. Дніпро: Ун-т ім. Альфреда Нобеля. 2018. 360 с.

Гаврилова Л.Г., Топольник Я.В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. т. 63. № 1. 2017. с. 1-14.

Гарасимів Т. Правові проблеми та перспективи модернізації вищої освіти в Україні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. № 3 (31). С. 40–46. doi.org/10.23939/law2021.31.040

Головко М. Б., Міхеєва О. І. Можливості використання авторських програм навчальних дисциплін у процесі підготовки фахівців дошкільної освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми. СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2014. № 4 (38). с. 340 – 348

Головко М.Б., Міхеєва О.І. Педагогічний супровід дошкільного дитинства: навчальний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 203 с.

Грицик Н.В., Скорик Т.В. Технологізація як напрям модернізації професійної підготовки майбутнього вчителя у закладі вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 31. Т.1. 2021 С.75-79 DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-1.15>

Круглов В. В., Терещенко Д. А. Інтеграція системи вищої освіти України в європейський освітній простір. *Публічне управління та митне адміністрування*. Спецвипуск. 2022. С 70-76. DOI <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2022-spec.11>

Мерлюк І.А. Реформування системи вищої освіти України в умовах євроінтеграції: автореф. дис. ... маг. публ. упр. наук: 287 / Чорноморський нац. ун-т ім. Петра Могили інст. державного управління. Миколаїв. 2020.

Мосійчук Л.М. Створення авторських навчальних програм: метод. посіб. МНЦ ПТО. Рівне. 2015. 30 с.

Піроженко Т.О. Психологічний супровід інноваційних освітніх технологій в дитячому садку. Навчальна книга: Богдан. Тернопіль. 2006. с. 280.

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

Технології розробки дистанційного курсу: навч. посіб. за ред. В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. Київ: Міленіум. 2008 с. 324.

Фурман А. Авторська програма із дисципліни «Методологія психології». *Психологія і суспільство* №3. 2020. С 115-137.

REFERENCES

Priyadarshini, P., & Abhilash, P. C. (2022). Rethinking of higher education institutions as complex adaptive systems for enabling sustainability governance. *Journal of Cleaner Production*, 359, 132083 [in English].

Bilychenko, H. V., & Mikhieieva, O. I. (2023). Avtorski navchalni kursy v systemi rozvytku profesiinoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv zakladiv doshkilnoi osvity [Author's training courses in the system of development of professional competence of future educators of institutions of preschool education]. *Psykhologo-pedahohichni problemy vyshchoi i serednoi osvity v umovakh suchasnykh vyklykiv: teoriia i praktyka : materialy VII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kharkiv, 16–18 bereznia 2023 r.) – Psychological and Pedagogical*

Problems of Higher and Secondary Education under the Conditions of Modern Challenges: Theory and Practice: Proceedings of the 7th International Scientific and Practical Conference (Kharkiv, March 16–18, 2023), 647–649. Khark. nats. ped. un-t imeni H. S. Skovorody [in Ukrainian].

Volkova, N. P. (20108). *Interaktyvni tekhnolohii navchannia u vyshchii shkoli: navch.-met. posib. [Interactive Technologies of Studying in Higher School: Educational and Methodical Manual]*. Dnipro: Un-t im. Alfreda Nobelia [in Ukrainian].

Havrylova, L. H., & Topolnyk, Ya. V. (2017). Tsyfrova kultura, tsyfrova hramotnist, tsyfrova kompetentnist yak suchasni osvitni fenomeny [Digital culture, digital literacy, digital competence as modern educational phenomena]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information Technologies and Learning Tools*, 61(5):1, 1–14 [in Ukrainian].

Harasymiv T. Pravovi problemy ta perspektyvy modernizatsii vyshchoi osvity v Ukraini [Legal problems and prospects of modernization of higher education in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Seriya: Yurydychni nauky – Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Legal Sciences*, 3(31), 40–46. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politehniky. doi.org/10.23939/law2021.31.040 [in Ukrainian].

Holovko, M. B., & Mikhieieva, O. I. (2014). Mozhlyvosti vykorystannia avtorskykh prohram navchalnykh dystsyplin u protsesi pidhotovky fakhivtsiv doshkilnoi osvity [Possibilities of using author's programs of educational disciplines in the process of training of specialists of preschool education]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii – Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 4(38), 340–348. Sumy. SumDPU imeni A.S. Makarenka [in Ukrainian].

Holovko, M. B., & Mikhieieva, O. I. (2021). *Pedahohichniyi suprovid doshkilnoho dytynstva: navchalnyi posibnyk [Pedagogical Support of Preschool Childhood: Educational Manual]*. Sloviansk: Vyd-vo B. I. Matorina [in Ukrainian].

Hrytsyk, N. V., & Skoryk, T. V. (2021). Tekhnolohizatsiia yak napriam modernizatsii profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia u zakladi vyshchoi osvity [Technologization as a direction of modernization of professional training of the future teacher in the institution of higher education]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative Pedagogy*, 31(1), 75–79. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-1.15> [in Ukrainian].

Kruhlov, V. V., & Tereshchenko, D. A. (2022). Intehratsiia systemy vyshchoi osvity Ukrainy v yevropeyskyi osvitnii prostir [Integration of the system of higher education of Ukraine into the European educational space]. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia – Public Administration and Customs Administration, Special Issue*, 70–76. DOI <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2022-spec.11> [in Ukrainian].

Merliuk, I. A. (2020). Reformuvannia systemy vyshchoi osvity Ukrainy v umovakh yevrointegratsii [Reforming the system of higher education of Ukraine under the conditions of European integration]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Chornomorskyi nats. un-t im. Petra Mohyly inst. derzhavnoho upravlinnia. Mykolaiv [in Ukrainian].

Mosiichuk, L. M. (2015). *Stvorennia avtorskykh navchalnykh prohram: metod. posib. [Creation of author's educational programs: methodical manual]*. MNTs PTO. Rivne [in Ukrainian].

Pirozhenko, T. O. (2006). *Psykhologichnyi suprovid innovatsiinykh osvitnikh tekhnologii v dytiachomu sadku [Psychological support of innovative educational technologies in nursery school]*. Navchalna knyha: Bohdan. Ternopil [in Ukrainian].

Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021–2031 roky [Strategy for Development of Higher Education in Ukraine for 2021–2031]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> [in Ukrainian].

Tekhnologii rozrobky dystantsiinoho kursu: navch. posib. za red. V. Yu. Bykova ta V. M. Kukharenska [Technologies for the development of a distance course: educational manual under the editorship of V. Yu. Bykov and V. M. Kukharenska]. (2008). Kyiv: Milenium [in Ukrainian].

Furman, A. (2020). Avtorska prohrama iz dystsypliny «Metodolohiia psykhologii» [Author's program of the discipline "Methodology of Psychology"]. *Psykhologhiia i suspilstvo – Psychology and Society*, 3, 115–137.

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено проблемі підвищення якості вищої педагогічної освіти, становлення особистісної та фахової компетентностей майбутнього фахівця дошкільної освіти засобами реалізації авторської програми «Педагогічний супровід дошкільного дитинства». Актуальність проблеми зумовлено необхідністю оптимізації проектування змісту освіти та визначення технологій його реалізації; співвіднесення цього змісту з логікою цілей та завдань фахової підготовки та надбання відповідних компетентностей; доцільністю розробки та експериментальної апробації авторських навчальних курсів; визначення особливостей використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у їх викладанні. У статті висвітлено критерії, відповідно до яких створюються авторські програми вищої освіти: врахування змісту та вимог державного стандарту вищої освіти; детермінація авторської ідеї актуальністю проблеми; забезпечення оптимальних засобів реалізації авторського задуму; наявність у змісті навчального матеріалу проблемності та певної доли суперечливості; відповідність вимогам новизни, креативності та педагогічної цінності. Представлено структурні компоненти авторської програми. Схарактеризовано зміст авторського навчального посібника, що презентує у полемічній формі найбільш актуальні аспекти проблеми, відображаючи цілісну систему трансляції відповідних знань. Окреслено освітні можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій як ефективного чинника навчально-професійної діяльності суб'єктів освітнього процесу при вивченні авторського курсу «Педагогічний супровід дошкільного дитинства».

Ключові слова: авторська програма навчального курсу, педагогічний супровід дошкільного дитинства, оптимізація змісту освіти, полемічно-проблемний метод трансляції знань, інформаційно-комунікаційна трансформація освіти, авторський навчальний посібник, освітні можливості авторського курсу.